

POSTANOWIENIE

Dnia 27 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szczepaniec (przewodniczący)

SSN Paweł Księżak (sprawozdawca)

SSN Adam Redzik

w sprawie ze skargi C. T.

z udziałem Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...)

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki

w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w (...) pod sygn. akt I ACa (...)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 27 maja 2020 r.

1. oddala skargę;

2. przyznaje radcy prawnemu D. P. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych), podwyższoną o stawkę podatku od towarów i usług – tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, oraz kwotę 17,59 zł (siedemnaście złotych pięćdziesiąt dziewięć groszy) – tytułem zwrotu wydatków radcy prawnego ustanowionego z urzędu.

UZASADNIENIE

Pismem procesowym z dnia 12 lutego 2020 r. C.T. wniósł o stwierdzenie, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...], w sprawie z powództwa C.T. przeciwko Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w [...] (I ACa [...]), nastąpiła

przewlekłość postępowania oraz przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwoty 2.000 zł.

Skarżący wskazał, że przedmiot sprawy objętej postępowaniem, którego dotyczy skarga, nie jest skomplikowany, a pomimo tego postępowanie to trwa znacznie dłużej niż jest to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych. C.T. wskazał, że przyczyn przewlekłości upatruje w opieszałości Sądu, który nie podejmuje działań zmierzających do rozpoznania sprawy, lecz:

1. przetrzymuje pisma zawierające jasno sprecyzowane żądania skarżącego bez rozpoznania;
2. po przetrzymaniu pisma, by wykazać rzekomą aktywność, nakłada na skarżącego nieuzasadnione zobowiązania do wykonania;
3. bezzasadnie zwraca pisma spełniające wymogi formalne lub zawierające uchybienia umożliwiające nadanie biegu;
4. nie udziela niezbędnych i klarownych pouczeń;
5. dopuszcza się wadliwego doręczania korespondencji, skutkującego koniecznością podejmowania przez skarżącego dodatkowej aktywności.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 75; dalej: u.s.p.p.) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w tej sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, albo dłużej niż to konieczne do załatwienia

sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Art. 12 ust. 1 ustawy stanowi, że skargę niezasadną sąd oddala.

Należy podkreślić, że sama długotrwałość postępowania nie oznacza, iż doszło do przewlekłości postępowania. Zachodzi ona, gdy postępowanie jest długotrwałe, prowadzone rozwlekłe i trwa ponad konieczność wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych niezbędnych do rozstrzygnięcia, będących w związku przyczynowym z działaniem lub bezczynnością sądu. Aby rozstrzygnąć zatem, czy zwłoka w dokonaniu czynności jest nieuzasadniona, należy rozważyć nie tylko czasokres zaniechania jej dokonania, ale także konkretne realia sprawy i jej kontekst sytuacyjny. Należy przy tym pamiętać, że czas trwania postępowania wyznaczany jest nie tylko poprzez czynności sądu, ale także przez aktywność stron.

Po dokonanej na potrzeby rozpoznania niniejszej skargi analizie akt sprawy toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w [...] pod sygn. akt I ACa [...] Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że brak jest podstaw do stwierdzenia w tej sprawie przewlekłości postępowania.

Postępowanie apelacyjne, które jest przedmiotem oceny, toczyło się od dnia 7 stycznia 2019 r., kiedy to Sąd Okręgowy w [...] przekazał Sądowi Apelacyjnemu w [...] akta sprawy.

Zarządzeniem z dnia 8 stycznia 2019 r. akta sprawy zostały przedłożone sędziom orzekającym w I Wydziale Cywilnym Sądu Apelacyjnego w [...] celem odebrania od nich oświadczeń w trybie art. 49 k.p.c. Proces zbierania oświadczeń zakończył się w dniu 1 marca 2019 r., kiedy to Przewodniczący I Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego w [...] – wobec złożenia przez wszystkich sędziów orzekających w I Wydziale Cywilnym Sądu Apelacyjnego w [...] wniosków o wyłączenie w trybie art. 49 k.p.c. – zwrócił się do Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] z prośbą o wyznaczenie składu orzekającego do rozpoznania sprawy o sygn. I ACa [...].

Zarządzeniem z dnia 12 marca 2019 r. wyznaczony został skład do rozpoznania sprawy o sygn. I ACa [...].

W dniu 26 marca 2019 r. Sędzia Sądu Apelacyjnego w [...] G.C., wchodzący w skład sądu wyznaczonego do rozpoznania sprawy o sygn. I ACa [...], wniósł o

wylączenie go od rozpoznania przedmiotowej sprawy. Tożsamy wniosek w dniu 27 marca 2019 r. złożyła wyznaczona do składu Sędzia Sądu Apelacyjnego w [...] M.J.

Pismem z dnia 1 kwietnia 2019 r. Przewodniczący I Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego w [...] – wobec złożenia przez sędziów M.J. i G.C. wniosków o ich wylączenie – zwrócił się do Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] z prośbą o wyznaczenie składu do rozpoznania wniosków o wylączenie.

Zarządzeniem z dnia 17 kwietnia 2019 r. wyznaczony został skład do rozpoznania wniosków o wylączenie sędziów M.J. i G.C..

Postanowieniem z dnia 4 czerwca 2019 r. sędziowie Sądu Apelacyjnego w [...] M.J. i G.C. zostali wylączeni od rozpoznania sprawy o sygn. I ACa [...].

Wobec powyższego, pismem z dnia 14 czerwca 2019 r. Przewodniczący I Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego w [...] ponownie zwrócił się do Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] z prośbą o wyznaczenie składu do rozpoznania sprawy o sygn. I ACa [...].

W dniu 2 lipca 2019 r. powód C.T. – skarżący w niniejszej sprawie – wniósł o wylączenie od rozpoznania sprawy wszystkich sędziów Sądu Apelacyjnego w [...].

Pismem z dnia 12 lipca 2019 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] poinformował Przewodniczącego I Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego w [...], że nie ma możliwości wyznaczenia składu do rozpoznania sprawy o sygn. I ACa [...] – a to z uwagi na okoliczność, iż tylko jeden Sędzia Sądu Apelacyjnego w [...] nie złożył wniosku o wylączenie od rozpoznania spraw inicjowanych przez C. i M. T..

Zarządzeniem z dnia 11 września 2019 r. do rozpoznania sprawy o sygn. I ACa [...] wyznaczony został Sędzia Sądu Apelacyjnego w [...] T.S.. Jednocześnie akta sprawy zostały przedstawione Prezesowi Sądu Apelacyjnego w [...] celem wyznaczenia brakującego składu orzekającego do rozpoznania sprawy o sygn. I ACa [...] z informacją, że Sędzia Sądu Okręgowego delegowany do Sądu Apelacyjnego w [...] D.M. nie złożyła wniosku o wylączenie od rozpoznania spraw inicjowanych przez C. i M. T..

W dniu 23 września 2019 r. wniosek o wylączenie od rozpoznania sprawy o sygn. I ACa [...] zgłosiła Sędzia Sądu Okręgowego delegowany do Sądu Apelacyjnego w [...] D.M..

Zarządzeniem z dnia 4 października 2019 r. wyznaczony został skład do rozpoznania sprawy o sygn. I ACa [...].

Postanowieniem z dnia 23 października 2019 r. dla C.T. ustanowiony został pełnomocnik z urzędu celem reprezentowania go w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w zakresie stwierdzenia przewlekłości postępowania i wystąpienia z wnioskiem o wyłączenie sędziów Sądu Apelacyjnego w [...].

W dniu 29 października 2019 r. C.T. ponownie wniósł o wyłączenie od rozpoznania sprawy wszystkich sędziów Sądu Apelacyjnego w [...].

W dniu 19 listopada 2019 r. wyznaczony dla powoda C.T. pełnomocnik z urzędu, r. pr. K.S., wniosła o zwolnienie jej od obowiązku zastępowania C.T. w sprawie o sygn. I ACa [...].

Postanowieniem z dnia 28 listopada 2019 r. r. pr. K.S. została zwolniona z obowiązku zastępowania powoda C.T. z urzędu. Jednocześnie zwrócono się do Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] o wyznaczenie innego radcy prawnego w celu reprezentowania C.T. w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w zakresie stwierdzenia przewlekłości postępowania i wystąpienia z wnioskiem o wyłączenie sędziów Sądu Apelacyjnego w [...].

W dniu 6 grudnia 2019 r. wniosek o wyłączenie od rozpoznania sprawy o sygn. I ACa [...] złożył Sędzia Sądu Apelacyjnego w [...] A.W..

Postanowieniem z dnia 9 stycznia 2020 r. od rozpoznania sprawy o sygn. I ACa [...] wyłączeni zostali Sędziowie Sądu Apelacyjnego w [...]: R.I., E.B-Ż., M.G., K.G., A.K., D.R., A.S., H.Z., T.Ż., A.B-M., D.G-K., Z.C., L.M., A.W. oraz Sędzia Sądu Okręgowego delegowany do Sądu Apelacyjnego w [...] D.M..

Zarządzeniem z dnia 9 stycznia 2020 r. do rozpoznania sprawy o sygn. I ACa [...] wyznaczony został Sędzia Sądu Apelacyjnego w [...] T.S.. Jednocześnie akta sprawy zostały przedłożone sędziemu sprawozdawcy celem rozważenia wystąpienia do Sądu Najwyższego z wnioskiem o przekazanie sprawy sądowi równorzędnemu na podstawie art. 44² k.p.c.

Postanowieniem z dnia 17 stycznia 2020 r., na podstawie art. 44² pkt 2 k.p.c., akta sprawy zostały przedstawione Sądowi Najwyższemu celem rozważenia przekazania sprawy innemu równorzędnemu sądowi apelacyjnemu.

Pismem z dnia 17 stycznia 2020 r. kolejny wyznaczony dla powoda C.T. pełnomocnik z urzędu, r. pr. D.P., wniosła o zwolnienie jej od obowiązku zastępowania C.T. w sprawie o sygn. I ACa [...].

Postanowieniem z dnia 22 stycznia 2020 r. wniosek r. pr. D.P. o zwolnienie z obowiązku zastępowania powoda C.T. z urzędu został oddalony.

W dniu 12 lutego 2020 r. pełnomocnik powoda C.T. z urzędu wniósł o wyłączenie od rozpoznania sprawy o sygn. I ACa [...] sędziów Sądu Apelacyjnego w [...] A.W., T.S. i A.M..

Mając na uwadze przedstawiony powyżej przebieg postępowania apelacyjnego, stwierdzić należy, że czas trwania postępowania w sprawie – w ocenie skarżącego nadmierny, co w konsekwencji miało doprowadzić do powstania stanu przewlekłości – nie wynikał z nieuzasadnionej bezczynności Sądu Apelacyjnego w [...], ale z konieczności procedowania składanych przez Sędziów Sądu Apelacyjnego w [...] i Sędziego Sądu Okręgowego delegowanego do Sądu Apelacyjnego w [...] wniosków o ich wyłączenie od rozpoznania sprawy, a także z faktu podejmowania kolejnych czynności procesowych, zmierzających przede wszystkim do wyłączenia sędziów od rozpoznania sprawy, przez samego powoda (skarżącego w niniejszej sprawie). Kwestie, że sędziowie, dostrzegając okoliczności tego rodzaju, iż mogłyby one wywołać uzasadnioną wątpliwość co do ich bezstronności w sprawie, zgłaszają żądania ich wyłączenia od rozpoznania sprawy, a jednocześnie strona korzysta ze swoich uprawnień procesowych, które wymagają podjęcia przez sąd określonych czynności i faktycznie przedłużają czas trwania postępowania oraz odsuwają w czasie wydanie orzeczenia kończącego sprawę, w sposób oczywisty nie mogą obciążać sądu orzekającego w sprawie.

Sąd Najwyższy nie podziela także stanowiska skarżącego, że w sprawie nie zostały podjęte działania zmierzające do rozpoznania sprawy, a czynności przedsiębrane przez Sąd Apelacyjny w [...] mają charakter rzekomej aktywności – co miałyby świadczyć o przewlekłości postępowania. Po pierwsze zważyć należy, że sam fakt, iż w sprawie do chwili obecnej brak jest merytorycznego rozstrzygnięcia, nie może stanowić o istnieniu przewlekłości postępowania – takiego wniosku nie uzasadnia ani brzmienie art. 2 ust. 1 u.s.p.p. ani żadnego innego przepisu tej ustawy. Po drugie, jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu

z 21 lutego 2018 r., III SPP 1/18, „przewlekłość postępowania zachodzi zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy wprowadzie je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy” – oznacza to, że przy ustalaniu, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania kluczowe znaczenie ma terminowość i prawidłowość podejmowanych czynności, a nie, jak zdaje się twierdzić skarżący, ich merytoryczny bądź formalny charakter.

Ze względu na powyższe brak było podstaw do stwierdzenia przewlekłości postępowania w sprawie w rozumieniu art. 2 ust. 1 u.s.p.p.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 1 u.s.p.p., orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji postanowienia.

O zwrocie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przed radcą prawnego z urzędu i zwrocie wydatków poniesionych przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 zd. 1 k.p.c. z art. 397 § 3 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 u.s.p.p. oraz § 2, § 4 ust. 2 i 3 i § 21 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (t.j. Dz.U. 2019, poz. 68).